

Verslag bijeenkomst Windpark Rubeerdijk

Datum en tijd: donderdag 7 december 2023 om 15:00, 18:00 en 20:00 uur

Locatie: Gemeenschapshuis Het Patronaat Sint Antonius, Kerkstraat 84 te Lepelstraat

Dit zijn geen notulen van een vergadering. Dit verslag bevat een korte weergave van de bijeenkomsten en bestaat verder vooral uit vragen die gesteld zijn in de drie opeenvolgende sessies op die dag. Dubbele en vergelijkbare vragen hebben we samengevoegd en de beantwoording gebundeld. Soms aangevuld met achtergrondinformatie en verwijzingen naar onderzoeken of uitgebreidere teksten.

Aanleiding

In de week van 14 november stuurden we de wijde omgeving van het plangebied een uitnodiging voor de bijeenkomsten op 7 december, om zoveel mogelijk inwoners informatie te kunnen geven over het idee voor een windpark nabij de Rubeerdijk in de gemeente Bergen op Zoom.

In totaal meldden zich 152 personen aan. Men kon zelf kiezen voor een tijdstip: 15:00 uur; 18:00 uur of 20:00 uur. De laatste sessie zat een week voor 7 december vol en een dag van tevoren was alleen op het tijdstip van 18:00 uur nog plek.

Weergave

Op alle drie de bijeenkomsten waren inwoners van Tholen, Botshoofd, Oud Vossemeer, Nieuw Vossemeer, Steenberg, Lepelstraat, buurtschap Kladde en Halsteren. Het was duidelijk dat de meesten van hen zich grote zorgen maken over de komst van moderne windmolens op deze plek.

Samenvatting van de informatie die gegeven is

Omgevingsmanager Truus Harkes en planontwikkelaar Stan Hellegers werken bij duurzaam energiebedrijf Pure Energie in Enschede. Zij gaven een presentatie. De dia's van de presentatie staan op de projectwebsite www.windparkrubeerdijk.nl bij tabblad stand van zaken.

Het windpark zou kunnen komen in de gemeente Bergen op Zoom in de polder ten noordwesten van Lepelstraat, langs de gemeentegrens met Steenberg. De locatie ligt langs de Rubeerdijk begrensd door de Groenedijk in het zuiden en de Jan den Boersweg in het noorden. Ten oosten van het plangebied ligt buurtschap Kladde. Hier zouden drie tot vijf windmolens kunnen passen langs de Rubeerdijk is het idee. De hoogte van de mast ligt mogelijk tussen de 130 en 180 meter. Samen met wieken van 68 tot 100 m lang komen ze dan tot een zogeheten tiphoogte van 198 tot 280 meter. Het park heeft daarmee mogelijk een opbrengst van circa 100 miljoen kWh per jaar (berekening obv vijf windmolens van 240 meter tiphoogte) en dat is ongeveer 14% van het stroomverbruik van de hele gemeente Bergen op Zoom.

Het idee past in de doelstellingen van de gemeente Bergen op Zoom, maar er is nog geen formeel verzoek aan de gemeente gedaan. Pure Energie informeerde de gemeenteraad gelijk met de direct omwonenden.

Verder ging het tijdens de bijeenkomst over het belang van meedoen. Dat kan namelijk op drie manieren:

1. Meedenken over een zo goed mogelijk plan voor het windpark. Dat zou kunnen in de vorm van een omgevingsraad, met vertegenwoordigers van alle belanghebbenden;
2. Lokaal eigendom door bijvoorbeeld een lokale energiecoöperatie, die gelijkwaardige initiatiefnemer wordt;
3. Het omgevingsfonds, waar jaarlijks ongeveer €50.000 (afhankelijk van opbrengst van het windpark) in gestort wordt, ter besteding door de gemeenschap en voor de gemeenschap.

Voor deze drie trajecten is ruim de tijd omdat het ontwikkelen van een windpark al gauw vijf tot zeven jaar duurt. Het is belangrijk dat omwonenden weten dat ze mee kunnen praten en toch ook tegenstander kunnen blijven. Tenslotte blijft de weg naar bezwaar maken voor elke burger open.

Pure Energie wil in gesprek komen met alle belanghebbenden en zal daarover nog regelmatig informatie versturen. Wie op de hoogte wil blijven kan zich het beste inschrijven voor de nieuwsbrief op www.windparkrubeerdijk.nl.

Vragen en antwoorden

Tijdens de presentatie werden veel vragen gesteld in alle drie de sessies. Bij de eerste sessie is de groep aanwezig na de eerste helft naar thema-tafels gegaan om dieper in te gaan op bepaalde thema's. Bij de twee sessies daarna koos een meerderheid van de aanwezigen om niet halverwege naar de thematafels te gaan, maar het gesprek met de hele groep te voeren. De vragen zijn zo goed mogelijk genoteerd door medewerkers van Pure Energie, zonder te willen claimen dat we aan alle details in de vraagstelling recht hebben kunnen doen.

Vraag	Antwoord
ALGEMEEN	
Wat is het nut van een windmolen?	Windenergie is schoon, onuitputtelijk en de goedkoopste vorm van duurzame energie. Daarnaast is Nederland een echt windland, het waait in ons land vaak en hard. Windmolens wekken veel duurzame energie op. Dat hebben we nodig om niet meer afhankelijk te zijn van fossiele energiebronnen. Hoeveel een windmolen opwekt hangt af van de plek, de hoogte en vooral de lengte van de wieken. Want met een dubbele lengte van de wijk wekt een windmolen vier keer zoveel stroom op.
Er is overal sprake van netcongestie. Dan is het toch niet reëel een extra windpark aan te sluiten op het net?	In heel Nederland is er, in meer of mindere mate, sprake van netcongestie. Dat betekent dat er tijdelijk geen nieuwe aansluitingen voor levering en/of afname van het net aangelegd kunnen worden. De landelijke en regionale netbeheerders werken hard aan het verzwaren van het netwerk op alle niveaus. Onze verwachting is dat tegen de tijd dat dit windpark gebouwd zou kunnen worden er een aansluiting beschikbaar is.
Er komen nieuwe normen voor geluid en afstand. Gaan jullie je daaraan houden bij de ontwikkeling van het windpark?	Ja, daar gaan we ons aan houden. We verwachten dat deze in 2024 worden vastgesteld door het Rijk. De conceptnormen zijn al gepubliceerd. Zie: Windenergie op land (rvo.nl) Deze zijn wat strenger dan de oude normen en er is een vaste afstandsnorm toegevoegd. Als deze zo worden vastgesteld dan denken wij dat we daaraan kunnen voldoen in dit plangebied.
Wat is de doorlooptijd van de ontwikkeling van een windpark en welke stappen worden daarbij gezet?	De ontwikkeling van een windpark tot aan de bouw duurt al gauw vijf tot zeven jaar. De stappen zijn: - omgevingsproces/omgevingsraad; - lokaal eigendom; benodigde onderzoeken; - aanvragen vergunning; - aanvragen SDE subsidie; - projectbegroting vaststellen; - bouw voorbereiden.
Hoe meten jullie geluid? Is dat echt meten in het veld of doe je dat met een model?	Windmolens mogen niet te veel geluid veroorzaken op onder andere woningen. In de ontwikkeling van een windmolen wordt aan de hand van modellen berekend hoeveel geluidsbelasting er te verwachten is op de gevels van woningen. Na plaatsing wordt in het veld gemeten. Zie: www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/geluid/geluidsmeting-windturbines
In de ontwerp-omgevingsvisie van de gemeente wordt gesteld dat de kleipolder gebieden een open karakter moeten houden. Daar past de ontwikkeling van windmolens in dit gebied niet bij. Hoe houden jullie rekening hiermee?	We volgen vastgesteld beleid. De beoordeling wat er mogelijk is binnen huidig en toekomstig beleid is aan de gemeenteraad of het college.

Vraag	Antwoord
Het businessmodel van Pure Energie is het plaatsen van zoveel mogelijk windmolens. Dat doen jullie over de ruggen van de inwoners. Waarom kunnen we jullie vertrouwen?	De drijfveer van Pure Energie is zoveel mogelijk groene stroom opwekken met wind- en zonneparken op land. Daarbij richten we ons op het vergroten van de kans op het realiseren van wind- en zonneparken. Onze ervaring is juist dat samenwerking de kans vergroot dat het wind of zonnepark er echt komt. Daarom zijn we al in een vroeg stadium naar de inwoners toe gegaan en betrekken we alle belanghebbenden bij elke stap die we zetten in het proces. We hopen vertrouwenswaardig te zijn door onze manier van werken.
Hebben jullie al overeenkomsten met de grondeigenaren in het gebied?	Ja, er zijn afspraken met de grondeigenaren. Zonder de grond van grondeigenaren zou de energietransitie naar duurzame stroom niet mogelijk zijn. Zij zijn geen initiatiefnemer en niet verantwoordelijk voor besluitvorming.
Kan er naast het windpark nog meer bijkomen? Bijvoorbeeld een zonnepark?	Op dit moment hebben wij alleen een idee voor een windpark. De afweging om zonneparken of andere activiteiten toe te staan is aan de gemeente.
Welk belang heeft het vliegveld Woensdrecht rond het windpark?	Rondom vliegbasis Woensdrecht ligt een zone waarin een strikte hoogtebeperking geldt. Ook daarbuiten ligt een gebied waarin de radar van Woensdrecht last kan hebben van windmolens. Wij moeten aantonen dat het verstorende effect van de windmolens op de radar niet te groot is.
Hoelang blijven ze staan?	25 tot 30 jaar.
Waardedaling van huizen: Wat doet Pure Energie aan de waardedaling van de woningen in het gebied? Hoe zit het met de waarde van je woning wanneer er op korte afstand een windmolenpark ontwikkeld wordt?	Op het moment dat het bestemmingsplan wijzigt, of er een omgevingsvergunning verleend wordt kan er sprake zijn van planschade. Als uw woning hierdoor minder waard wordt kan het zijn dat u in aanmerking komt voor planschade. De regels daarvoor vindt u bij de Rijksoverheid. Het is zeker een onderwerp wat op tafel komt bij de omgevingsraad, maar dan moeten de plannen wat concreter zijn. Dan weten we namelijk waar de windmolens ingetekend staan en welke woningen er mogelijk met planschade te maken krijgen. Gebruikelijk is dat de bevoegde overheid voor de betaling hiervan afspraken maakt met de initiatiefnemer. Uit het onderzoek dat naar waardedaling tot nu toe naar is gedaan, blijkt dit relatief beperkt te zijn tot mogelijk enkele procenten. Uiteraard kan een windmolen invloed hebben op de waarde van woningen, maar dit is niet anders dan de invloed van bijvoorbeeld wegen, bedrijven, schuren of andere ruimtelijke ontwikkelingen in de buurt van de woning. Ook is uit onderzoek gebleken dat dit mogelijk negatieve effect tijdelijk kan zijn, dus dat de waarde van een woning na een tijdje weer stijgt.
LOCATIE	

Vraag	Antwoord
Bij de start van het Tennet traject voor de ontwikkeling van het station is al aangegeven dat de beste plek in de buurt van SABIC is. Dat kon daar echter niet omdat er molens in de buurt staan. Nu komt het Tennet station bij ons in de polder én plaatsen daar windmolens bij. Dat klopt toch niet. Leg eens uit hoe dat zit?	Wij kunnen niet spreken voor Tennet, of de eigenaar van de molens aan de Bandijk. We zien wel dat er op die plek beperkt ruimte is voor windmolens. Bij de Rubeerdijk kunnen we voldoende afstand houden van het hoogspanningsstation; volgens het Handboek Risicozonering Windturbines: www.infomil.nl/onderwerpen/veiligheid/windturbines moet er rekening gehouden worden met ongeveer één keer de tiphoogte van een windturbine afstand tot een hoogspanningsstation. 
Waarom op deze locatie? Er zijn meer plekken in de gemeente waar windmolens ontwikkeld kunnen worden. Pure Energie kijkt alleen naar de Rubeerdijk. Maar wie zegt mij dat die andere plekken niet beter zijn? Waarom is gekozen voor de oostzijde van de Rubeerdijk? Waarom niet in Molenplaat? Waarom niet in Noordland? Waarom is er gekozen voor het groene buitengebied en niet voor bijvoorbeeld het industriegebied bij SABIC? Er is een locatie die heet 't Laag in de buurt van de A4. Waarom ontwikkelen jullie daar niet? Concentratie van windenergie in/bij de Auvergnepolder is een betere oplossing dan de ontwikkeling langs de Rubeerdijk.	Onze inschatting is dat ons plangebied de beste locatie is voor windmolens in Bergen op Zoom. Op basis van de getoonde belemmeringenkaart zien we dat daar de meeste ruimte is. De andere plekken zijn veel beperkter, door woningen en/of hoogtebeperkingen door radar. Met de geluidsnorm die in 2024 wordt vastgesteld, zal die beschikbare ruimte naar verwachting nog kleiner worden. Dan is ontwikkeling van een windpark op zo'n locatie erg onzeker. Het staat iedereen vrij om een eigen initiatief te ontwikkelen.
Gemeentegrenzen: Waarom niet in gemeente Steenbergen, andere kant Rubeerdijk plaatsen? Waarom moeten ze net op de gemeentegrens?	De grens tussen gemeenten ligt vaak in het landelijk gebied, en juist daar is ruimte voor windmolens. Het is geen toeval dat je vaak windmolens bij gemeentegrenzen ziet. In dit geval heeft de gemeente Bergen op Zoom er ook voor gekozen om een deel van haar doelstelling in te willen vullen met windenergie. Steenbergen wil dat op dit moment niet, naast de bestaande windparken en een project dat nog gebouwd moet worden.
Er lijkt totaal geen rekening te worden gehouden met inwoners uit andere gemeenten (Tholen en Steenbergen). Dat zien we aan de kaartjes die jullie presenteren en het feit dat er precies op gemeentegrenzen ontwikkeld wordt. Is deze constatering terecht?	Wij houden rekening met alle omwonenden, ongeacht de gemeentegrenzen. De vuistregel van 400 meter is de belangrijkste. Deze is gebaseerd op ervaring van de ontwikkeling van windparken in heel het land. Dit is een veilige afstand om te kunnen voldoen aan de geluidsnormen onder de huidige normen. De regelgeving beschermt omwonenden tegen gezondheidseffecten. Dit geldt ook voor slagschaduw. Het Rijk is momenteel bezig met het herzien van de geluids- en slagschaduwnormen. Deze worden naar verwachting komend jaar vastgesteld. We denken dat deze strenger worden dan de oude normen. We verwachten bij de Rubeerdijk ook aan de nieuwe normen te kunnen voldoen.
BESLUITVORMING	

Vraag	Antwoord
Timing met het hoogspanningstation van Tennet: Waarom starten jullie nu met dit initiatief? We hebben net een traject gehad met het transformatorstation dat ook al in onze omgeving terecht komt. De komst van dit station en de manier waarop dat gegaan is heeft al tot veel onrust en ongerustheid geleid. Is de locatie gekozen vanwege het Tennet-station?	Het idee is nog in de beginfase. We hebben al heel wat mensen gesproken in de buurt, dus we weten dat er zorgen en onrust zijn en we proberen daar zo goed mogelijk rekening mee te houden. Het zo vroeg mogelijk benaderen van omwonenden bepaalt onze timing. Want we willen niet wachten tot het tij gunstig is voor ons; we willen dat u zo vroeg mogelijk de kans heeft om betrokken en geïnformeerd te zijn. Dit idee voor een windpark moet bijdragen aan de klimaatdoelen voor 2030. De ontwikkeling en bouw van een windpark duurt best lang, dus die tijd hebben we nodig. De Regionale Energie Strategie (RES) gaat er van uit dat er na vergunningverlening vijf jaar nodig is om een project te realiseren. De start van deze ontwikkeling en de locatiekeuze staat los van de besluitvorming over het hoogspanningsstation van Tennet.
Bestaande windmolens: Aan de Auvergnedijk staan al acht windmolens, die worden vervangen door drie hogere, waarom dan nog meer plaatsen en hier zelfs vijf? De RES 1.0 gaat uit van 72 GWh opwek met wind in B.o.Z. Door de nieuwe molens op de Bandijk (Auvergnepolder) komt er al veel capaciteit bij. Het lijkt helemaal niet nodig om nog meer capaciteit bij te plaatsen voor het halen van de doelstellingen. Geef eens een toelichting op de noodzaak van de ontwikkeling aan de Rubeerdijk?	We hebben vernomen dat de eigenaar van de acht windmolens reeds langere tijd in overleg is met de gemeente om deze te 'repoweren' (afbreken en vervangen door hogere molens). Dit geeft volgens de RES invulling aan een deel van de windopgave van Bergen op Zoom. Het resterende deel willen wij invullen met ons idee. Bij repowering van de molens aan de Bandijk blijft er van de 72 GWh nog 48 GWh over dat door een nieuw windproject moet worden ingevuld.
De bewoners willen het niet en jullie geven een goednieuwsshow over het windpark. Hoe breng je dat bij elkaar?	Een windpark is een grote verandering in de omgeving. U heeft alle recht daar bezorgd of verontwaardigd over te zijn. Wat we kunnen doen is u zo goed mogelijk betrekken en invloed geven waar het kan. De reden dat we alle belanghebbenden benaderen is juist om samen te werken aan de details van een plan.
Veel van ons zijn tegen deze ontwikkeling. Hoe kunnen we bezwaar maken? Wat kunnen hiertegen doen?	Ten eerste kan u aan ons vertellen wat uw belang is en wat uw zorgen zijn. Misschien dat we daar al rekening mee kunnen houden in de planvorming. Daarnaast kan u contact zoeken met uw vertegenwoordigers in bijvoorbeeld de dorpsraad, de gemeenteraad en in de Provinciale Staten. Als de vergunning verleend is kan u zienswijzen indienen en daarna kunt u nog naar de Raad van State om bezwaar te maken.
Jullie geven steeds aan dat je 5 windmolens wilt ontwikkelen. Is dat al besloten?	De provincie Noord-Brabant heeft als eis dat er minimaal drie windmolens bij elkaar moeten worden geplaatst. Met de moderne windmolens is het mogelijk om in één windpark zoveel op te wekken dat in elk geval het doel voor 2030 voor de gemeente Bergen op Zoom gehaald wordt. In dit gebied passen drie tot vijf moderne windmolens, maar hoeveel is nog niet besloten.

Vraag	Antwoord
Wie is verantwoordelijk voor de besluitvorming wat er in de plannen komt en wie voor de besluitvorming over de komst van het windpark?	De initiatiefnemers zijn verantwoordelijk voor het plan dat ingediend wordt bij de gemeente of Provinciale Staten. Op dit moment is dat dus Pure Energie, maar wij zoeken naar een gelijkwaardige lokale partner, zoals een energiecoöperatie als mede-initiatiefnemer. Over de komst van het windpark besluit de gemeenteraad of in sommige gevallen Provinciale Staten.
Als iedereen met wie je in gesprek gaat/wilt tegen de komst van het windpark is. Wat betekent dit dan?	Dat betekent dat we nog steeds een goed gesprek voeren over de bezwaren en zorgen. Die wegen we mee in het uiteindelijke plan. Het kan zijn dat het definitieve plan voldoet aan het beleid en de doelstellingen zodat het bevoegd gezag ondanks de weerstand de bestemmingsplanwijziging of vergunningsaanvraag goedkeurt.
We leven in een democratisch land. Maar in ons gebied gebeurt nu ineens van alles zonder dat wij daarover ook maar iets te zeggen hebben. Het lijkt wel of de gemeente carte blanche geeft aan ontwikkelaars. Hoe zit het hier met de democratische besluitvorming?	De gemeenteraad dan wel provinciale staten zal het plan toetsen aan haar beleid. Daar zijn wij als initiatiefnemer aan gehouden.
Wij vinden de rol van de gemeente onduidelijk. Staat de gemeente achter de ontwikkeling, heeft de gemeente een regierol, praat de gemeente mee?	De gemeente is geïnformeerd en stelt zich op de hoogte door bijvoorbeeld aanwezig te zijn bij sommige bijeenkomsten. Wij doen verslag aan de gemeente van alle stappen in het proces. Er ligt nog geen verzoek om medewerking bij de gemeente.
Kunnen we ook met andere gemeenten, zoals Steenbergen, samenwerken? Zodat de opgave daar ingevuld kan worden?	De gemeente heeft samen met andere gemeentes in de regio de Regionale Energie Strategie (RES) vastgesteld. In deze RES 1.0 hebben ze aan het Rijk aangegeven hoeveel duurzame energie ze op kunnen wekken, op welke manier en waar. Daarin is besloten dat er in Bergen op Zoom ruimte is voor windmolens. Andere gemeenten vullen ook een deel van de opgave in met wind en/of zon. Zie: www.reswestbrabant.nl
Wil Bergen Op Zoom nog steeds windenergie? Onderzoek naar geschikte locaties was 5 jr geleden uitgezocht.	De gemeenteraad heeft vastgesteld dat er ruimte is voor windenergie in Bergen op Zoom. Dit komt overeen met de regionale afspraken die de gemeente heeft vastgesteld.
Is er rekening gehouden met politieke wijzigingen? PS, Gemeentelijke verkiezingen, landelijke verkiezingen?	Wij gaan uit van democratische besluiten die genomen zijn door Rijk, provincie en gemeente.
LOKAAL EIGENDOM	

Vraag	Antwoord
Het lijkt niet haalbaar om met de inwoners uit het gebied aan 50% lokaal eigendom te komen. Hoe ga je dat dan realiseren?	Bij dit plan streven we naar de helft lokaal eigendom. Dat wil zeggen dat een energievoöperatie gelijkwaardige partner wordt van Pure Energie. Wat is een energievoöperatie? Dat is een groep bewoners en ondernemers die samen hun dorp of buurt willen verduurzamen. Ze richten daarvoor een coöperatie op. Vanuit die coöperatie wekken ze hun eigen duurzame energie op. Vaak doen ze dat samen met een ontwikkelaar. www.energiesamen.nl geeft hierover meer informatie. De opbrengst van het windpark is dan voor de helft van de inwoners zelf. En iedereen in de buurt kan lid worden en meebeslissen. We zoeken een groep van serieus geïnteresseerden als gesprekspartner. De vorm van samenwerking staat nog open, maar voordat we als partners in het project kunnen stappen, zijn er een aantal fases te doorlopen: kennis opbouwen over wat lokaal eigendom is; bereidheid om er tijd in te steken en een achterban te bereiken; formele stappen om tot een bestuur te komen. Onze ervaring is dat het bij vele projecten wel goed lukt. Daarvoor moeten omwonenden de eerste stappen nog zetten.
OMGEVINGSFONDS	
Kunt u voorbeelden geven van bestedingen die gedaan zijn vanuit het Omgevingsfonds? Waaraan wordt dat geld uitgegeven?	Voorbeelden zijn: het opknappen van een clubhuis of buurthuis, wandelpaden, groen schoolplein, beheer natuurspeeltuin. Als omwonenden bepaalt u dat met elkaar. Wij hebben ervaring met het ondersteunen bij het opzetten van een bestuur voor het omgevingsfonds. Maar we zitten zelf niet in dat bestuur. Bijvoorbeeld: www.windparkderietvelden.nl of www.drentsemondenoostermoer.nl
Is het omgevingsfonds voor de hele gemeente, of is dat bestemd voor een kleinere groep/kleiner gebied?	Het bestuur van het omgevingsfonds legt in statuten vast voor welk gebied het geld beschikbaar is, dat is niet per definitie gebonden aan gemeentegrenzen. Meestal is dit onderwerp van gesprek aan de omgevingstafel als we wat verder in het traject zijn.
Rekenen met 5 windmolens betekent ook dat jullie ons een worst voorhouden voor wat betreft het Omgevingsfonds. Dit fonds kan in de praktijk veel kleiner zijn. Klopt dat?	Het bedrag dat jaarlijks in het fonds wordt gestort hangt af van de hoeveelheid opgewekte stroom. Dus bij dezelfde wind en dezelfde afmetingen is het te besteden bedrag bij vijf windmolens hoger dan bij vier of drie.
OMGEVINGSRAAD	

Vraag	Antwoord
Nut van meepraten: Zijn we niet nu al onderdeel van een beweging die al niet meer te stoppen is, wat we er ook van vinden? Het omgevingsproces dat jullie voorstellen is een wassen neus. Wij mogen allen maar tekenen bij het kruisje. Ik heb de indruk dat we nu al geconfronteerd worden met voldoende feiten. Heeft meepraten hierover dan wel zin? Waar kunnen we nog wel over beslissen? Wat de betekenis/waarde is van de uitkomsten van dit gesprek (wat doen we ermee)? Wat wordt er gedaan met de inbreng in de Omgevingsraad	Het idee voor een windpark is in een heel pril stadium. Pure Energie wil het graag realiseren en gaat daarvoor stap voor stap het proces in gang zetten. Daar informeren we alle belanghebbenden op tijd over. Uiteindelijk is het aan de gemeenteraad of Provinciale Staten (en tot slot de rechter) om te besluiten of het windpark er wel of niet mag komen. De gesprekken beginnen nu. Wij nodigen u uit om u te bemoeien met de ontwikkeling. De meest gestructureerde en gelijkwaardige manier is in gesprek gaan met elkaar in de omgevingsraad. Daar bespreekt u dan alle thema's die u belangrijk vindt en de thema's die aan de orde moeten komen om een gedetailleerd plan te kunnen schrijven voor de omgevingsvergunning of bestemmingsplanwijziging. U kunt niet overal over meebeslissen, maar u heeft wel invloed op het plan. In onze ervaring is het belangrijk om een goede vertegenwoordiging (dus ook van tegenstanders) aan tafel te hebben. We kennen uw inbreng nu nog niet, maar u kan er op rekenen dat wij over alle inbreng zullen moeten verantwoorden wat we er mee doen. Voorbeelden van onderwerpen: financieel voordeel voor de omgeving; slagschaduw; geluid en gezondheid; hoogte van de windmolens; locatiekeuze; plan van aanpak van het proces.
Hoe bepalen jullie wat de omgeving is? Ik woon niet direct in de buurt van de Rubeerdijk, kan ik dan toch meedoen in de omgevingsraad?	Iedereen met een werkelijk belang is deel van de omgeving. Je hoeft er niet persé te wonen, een ondernemer of een natuurorganisatie kan ook belanghebbende zijn. Als uitgangspunt hanteren we een cirkel van 10 maal de tiphoogte van de hoogst mogelijke windmolen die er zou kunnen komen en komen daarmee uit op 2,8 km. Er zijn vast inwoners binnen die cirkel die niets van het windpark gaan merken. Andersom is ook mogelijk, bijvoorbeeld een beheerder van een toeristische trekpleister net buiten de cirkel.
Jullie als initiatiefnemer zeggen samen te willen werken met de omgeving, maar jullie geven een onvolledig inzicht in de gang van zaken en keuzes tot nu toe?	We staan aan het begin van de ontwikkeling van een mogelijk windpark. De samenwerking met de omgeving begint nu. Inzicht in de voorbereidende stappen kreeg u tijdens de bijeenkomst en daaraan voorafgaand in de brief en op de website.
Kunt u voorbeelden geven wat in andere trajecten de invloed van de Omgevingsraad is geweest bij de invulling van het project?	1 - Bij het project Wind voor Buren is geluidsonderzoek gedaan naar kleinere, middel en grotere windmolen vanwege zorg dat grotere meer hinder geeft, een van de twee windmolens is verder van Borne gepositioneerd, mede vanwege de zorgen van inwoners Borne. Hier is ook gekozen voor de helft van de toegestane duur van slagschaduw per woning vanwege zorg van omwonenden. 2 - Bij windpark Papenslagweg is de omgevingsraad bezig met de opzet van onderzoeken. 3 - Bij windpark Koningspleij is een stilstand-afspraken gemaakt ivm vogeltrek, dit komt voort uit ecologisch onderzoek en is opgenomen in vergunning.
Hoeveel tijd kost het deelnemen in de omgevingsraad?	Rekent u op zeker 5 uur per vergadering incl. voorbereiding en achterbanraadpleging. Met gemiddeld zes vergaderingen in een jaar, kost het u circa 30 uur. Rekent u in de beginfase op extra uren voor het inwerken in het onderwerp, waar we u bij begeleiden.

Vraag	Antwoord
De onderzoeken die jullie laten uitvoeren zijn toch allemaal verplicht. Wat is de toegevoegde waarde van de omgevingsraad hierbij dan nog?	In de omgevingsraad wordt de onderzoeksoopdracht besproken zodat u invloed heeft op de vraag en de reikwijdte van het onderzoek. Ook kan er in de omgevingsraad besloten worden tot een onderzoek dat niet verplicht is.
Kunnen er ook deelnemers in de Omgevingsraad zitten die tegen de komst van het windpark zijn?	ja, u mag ook als tegenstander deelnemen aan de omgevingsraad.
Wat gebeurt er wanneer de hele Omgevingsraad zegt: Het plan is niet goed en er moet geen windpark komen?	In de omgevingsraad praten we over zorgen en belangen van voor- en tegenstanders. Dat leggen we vast in de uiteindelijke plannen. Dus de mogelijkheid bestaat dat het plan voldoet aan het beleid en de doelstellingen zodat het bevoegd gezag ondanks de weerstand de vergunningsaanvraag goedkeurt.
Wat kunnen we wel en wat niet voor elkaar krijgen wat betreft dit windpark	U kunt onder andere voor elkaar krijgen dat er een stevig financieel voordeel voor de gemeenschap wordt gegarandeerd: 1) lokaal eigendom zodat de helft van het windpark van de omgeving zelf is; 2) het omgevingsfonds waar jaarlijks geld in wordt gestort vanuit de opbrengsten van het windpark en 3) het voordelige Burentarief voor stroom dat Pure Energie wil aanbieden. U kunt ook voor elkaar krijgen dat er een evenwichtige vertegenwoordiging in de omgevingsraad zit en op welke manier en hoe vaak er vergaderd wordt. En medezeggenschap over de onderwerpen die daar besproken worden; bijvoorbeeld de vragen die voorgelegd worden aan een geluidsdeskundige of ecooloog, zodat u goed kunt afwegen wat belangrijk is bij het beoordelen van opstellingsvarianten of windmolenomvang.
Krijgen de mensen die meepraten in de Omgevingsraad ook een vergoeding. Zij steken daar toch kostbare tijd in?	Nee, omwonenden en andere belanghebbenden kunnen deelnemen in de omgevingsraad. Er is geen verplichting. De onafhankelijkheid van de deelnemers aan de omgevingsraad mag niet ter discussie komen te staan door een financiële vergoeding.
Wanneer er niemand wil meepraten in de omgevingsraad, hoe ga je dan het gesprek aan?	Wanneer het niet lukt om een omgevingsraad te vormen dan blijven we algemene informatiebijeenkomsten organiseren. Via de nieuwsbrief en de website houden we belangstellenden op de hoogte. Over sommige vraagstukken houden we een (digitale) peiling. Met diverse belangengroepen zoeken we contact om met hen onderzoeksresultaten en keuzes door te nemen. Door verslaglegging kunnen we in beeld brengen wat de inbreng van de omgeving is geweest op de planvorming. Met enige regelmaat herhalen we het aanbod om een omgevingsraad te formeren voor overleg met kortere lijnen en meer ruimte voor wederkerigheid.
EFFECTEN OP DE OMGEVING	
De polder/het groene gebied waarin de molens geplaatst worden is belangrijk voor de biodiversiteit. Dat is onderzocht en ook erkend door gemeente. Daar past een ontwikkeling van grootschalige	We volgen vastgesteld beleid. De beoordeling wat er mogelijk is binnen huidig en toekomstig beleid is aan de gemeenteraad of het college. Daarnaast moeten we onderzoek doen naar effecten op plant en dier in de omgeving. We hopen ook op een goede inbreng van natuurorganisaties in de omgevingsraad zodat we maatregelen kunnen nemen die passen bij de biodiversiteit van de locatie.

Vraag	Antwoord
windmolens niet bij. Houden jullie daar wel rekening mee?	
Het onderzoek naar Laag Frequent Geluid vindt dat apart plaats van het andere geluidsonderzoek?	Windmolens moeten voldoen aan een geluidsnorm, daarin wordt rekening gehouden met Laag Frequent Geluid.
's Nachts hoor ik in stille nachten de schepen op het kanaal voorbijkomen, maar dat geluid is tijdelijk. Krijg ik nu met windmolens de hele nacht door geluid?	Windmolens zullen een ander geluid maken dan een schip. De vergelijking is nu moeilijk te maken maar dit kan goed in de omgevingsraad besproken worden.
Wordt er ook onderzoek gedaan naar de cumulatie van het geluid van de molens en het nieuwe schakelstation?	Ja, cumulatie van geluid maakt onderdeel uit van het geluidsonderzoek.
Hoe ver komt het geluid van windmolens?	Hoe ver het geluid komt hangt af van het type windmolen en de plek. Dat moet nader onderzocht worden.
Ik woon vlakbij (gemeente Steenbergen, andere kant Rubeerdijk), kan bij mij een nulmeting geluid plaatsvinden en ook metingen als de molens er staan.	Het nut van nulmetingen is volgens de huidige inzichten beperkt. Het is lastig om in de volgende meting het geluid van windmolens te onderscheiden van andere omgevingsgeluiden. We willen dit onderwerp bespreken in de omgevingsraad.
Kunnen we een bezoek brengen aan molens van gelijke afmetingen om zo de effecten te kunnen waarnemen?	Jazeker. Dat doen we wel vaker. We nodigen via de omgevingsraad de achterban uit om mee te gaan.
Kunt u zich voorstellen dat wij ons zorgen maken over gezondheidsrisico's?	Ja, we snappen de bezorgdheid. Het geluid van windmolens kan hinderlijk zijn voor omwonenden. Dat geldt voor alle vormen van geluid, bijvoorbeeld ook het geluid afkomstig van wegen en bedrijventerreinen. Als geluid erg hinderlijk wordt, kan dat stress opleveren en op de lange termijn is dat ongezond. Daarom zijn er strenge normen voor windmolens ingesteld die omwonenden beschermen tegen te veel hinder, zodat hun gezondheid wordt beschermd. Dit gebeurt volgens dezelfde systematiek waarmee omwonenden worden beschermd tegen geluidshinder van bijvoorbeeld een drukke weg. Hierin wordt ook rekening gehouden met laagfrequent geluid. Windmolens maken mensen niet ziek. Daar is veel onderzoek naar gedaan. De regels en normen voor windmolens zijn ingesteld om omwonenden te beschermen. We hebben hierover een goede uitleg staan op www.windparkrubeerdijk.nl bij Stand van zaken - Vraag&Antwoord

Vraag	Antwoord
	Als we met u gaan werken aan het plan, kunnen we ook met elkaar vaststellen welke aspecten verder onderzocht moeten worden.
Naar welke onderzoeken verwijzen jullie wanneer het gaat om gezondheidsrisico's?	Factsheet RIVM gezondheidseffecten windturbinegeluid, hierin staan alle bronnen die geraadpleegd zijn genoemd. Zie www.rivm.nl/documenten/windturbines-en-gezondheid
Hoe weten wij of jullie niet selectief verwijzen naar gezondheidsonderzoeken?	Wij verwijzen niet zelf, maar het RIVM verwijst naar wetenschappelijk onderzoek.
Garanderen jullie dat ik een goeie nachtrust houdt?	Wij kunnen daarover geen garantie geven.
Jullie besteden niet veel aandacht aan gezondheids- en welzijnsaspecten. Daar horen we eigenlijk niets over in deze bijeenkomst. Waarom is dat?	Het bespreken van mogelijke gezondheids- en welzijnsaspecten is een belangrijk onderdeel van de omgevingsraad. Daar willen graag de tijd maken om dit zorgvuldig met u te bespreken.
Voldoende afstand: Wat vinden jullie van een afstand van 400 meter tussen een woning en een windmolen? Er zijn veel Europese landen waar veel strengere afstandsnormen gelden, waarom hanteren we in Nederland niet zo'n strengere norm? In Duitsland en andere landen wordt gewerkt met veel strengere afstandsnormen (tot 10x tiphoogte). Waarom hanteren we in Nederland niet een goede norm hiervoor? Afstandsnorm in NL is kleiner dan in Duitsland, waarom? Kan die uit Duitsland hier ook gelden?	De regelgeving op basis van effecten van slagschaduw en geluid beschermt omwonenden tegen gezondheidseffecten. Een afstandsnorm doet dat niet. Het Rijk is momenteel bezig met het herzien van de geluids- en slagschaduwnormen. Deze worden naar verwachting komend jaar vastgesteld. We denken dat deze strenger worden dan de oude normen. We verwachten bij de Rubeerdijk ook aan de nieuwe normen te kunnen voldoen. Verschillende landen hebben verschillende manieren om normen te stellen. De Nederlandse overheid heeft er tot nu toe voor gekozen om op basis van geluidsnormen te werken, en niet op basis van tiphoogte. Dit is gekozen om gezondheidsrisico's te beperken. Mede door de geluidsnorm zijn allerlei innovaties en verbeteringen tot stand gekomen om geluid te minimaliseren. Daardoor maken moderne, grote windmolens niet meer geluid dan oudere kleinere types. De conceptnormen waar het Rijk aan werkt bevatten wel een afstandsnorm van twee keer de tiphoogte. Of die ook vastgesteld worden is nog onzeker.
De eigenaar van een paardenhouderij vreest dat de paarden niet tegen de beweging en het geluid van de molens kunnen en dat daardoor ritten in het gebied niet meer mogelijk zijn. Dit is een gevaar voor zijn bedrijf.	We gaan hierover graag het gesprek aan met deze ondernemer. Misschien kunnen we de eigenaar in contact brengen met een paardenhouder in een gebied waar al windmolens staan, bijvoorbeeld in Flevoland of Zevenaar. Daar hebben ze al geruime tijd ervaring met windmolens.

Vraag	Antwoord
Leefbaarheid: Hoe zit het met mijn woning in Steenbergenvlak bij de Rubeerdijk? Wat zijn de gevolgen voor het wonen en het woongenot? Dit is het einde van het leefplezier in Botshoofd. Wij wonen aan de overkant van het kanaal. Realiseren jullie je dat je de leefbaarheid in het dorp en het welbevinden van de inwoners opoffert met de ontwikkeling van dit windpark?	We moeten in elk geval voldoen aan de wettelijke normen. Als vuistregel hanteren we 400 meter afstand. Op die afstand blijkt het goed mogelijk om te voldoen aan de geluidsnorm. Zodra posities en hoogte preciezer zijn bepaald moeten we middels geluidonderzoek laten zien dat we kunnen voldoen aan de dan geldende geluidsnormen. We hebben hierover een goede uitleg staan op www.windparkrubeerdijk.nl bij Stand van zaken - Vraag&Antwoord In de omgevingsraad willen we de effecten van slagschaduw en geluid inzichtelijk maken en dat delen met de brede omgeving. Met een visualisatie kunnen we het uitzicht alvast in beeld brengen.
We hebben deze extra energie niet nodig. Het is voor jullie een verdienmodel dat ten koste gaat van de inwoners van een gebied.	Wij doen dit werk omdat we er van overtuigd zijn dat de extra energie echt nodig is voor de transitie naar een stabiele levering van groene stroom, zodat onze omgeving niet verder vervuild en we niet afhankelijk zijn van dubieuze regimes die fossiele energie verkopen. Om invulling te geven aan Europese afspraken, de Nederlandse wet, provinciale doelstellingen en regionale afspraken en gemeentelijke besluiten is opwek van meer duurzame energie nodig. Net zoals alle andere diensten en producten mag hier ook geld aan verdiend worden. We streven er naar dat het windpark op voldoende afstand van de leefomgeving komt en dat het windpark ook financieel ten goede kan komen aan inwoners. Bijvoorbeeld door lokaal eigendom, dan is er ook lokaal een verdienmodel.
Zorgen over (zware) transporten tijdens en na de bouw	Het liefst overleggen we met de omgeving over de transporten. Daar beginnen we mee als we zeker weten dat we de bouw kunnen gaan plannen. Omwonenden zijn daarbij een belangrijke bron van kennis over het gebied. Hun adviezen zijn zeer waardevol voor het goed plannen van de transporten en dergelijke.
Tennetstation komt op een terp te staan. Gaan de windturbines ook op een terp geplaatst worden? en zo ja, waarom?	De windmolens hoeven niet op een terp geplaatst te worden.
Geven de turbines trillingen af en zijn die waar te nemen in de huizen?	Windmolens produceren geluid, dat zijn trillingen. In de grond rondom de fundering zijn er trillingen te meten. Op de afstand die aangehouden moet vanwege slagschaduw en geluidsnormen zijn die trillingen niet meer aanwezig.
Hebben jullie ervaring met plaatsing van windmolens vlakbij monumentale gevoelige panden?	Ja, in de omgeving van veel windparken staan monumentale panden.
Wat doet de turbulentie van een windmolen met de staat van een monumentaal gevoelig pand?	We hebben geen reden om te verwachten dat windmolens schade veroorzaken aan monumentale gevoelige panden, door turbulentie, geluid of trillingen.
Ik kijk uit op de polder waar de windmolens komen. Krijg ik nu te maken met slagschaduw?	Bij slagschaduw geldt een wettelijke norm die een maximale duur van slagschaduw op een woning bepaalt. De windmolens worden stilgezet als ze de norm overschrijden op een woning. We hebben hierover een

Vraag	Antwoord
	goede uitleg staan op www.windparkrubeerdijk.nl bij Stand van zaken - Vraag&Antwoord